

Jan Zubka

Przegląd ustawodawstwa powszechnego ogłoszonego w "Acta Apostolicae Sedis" w 1966 r.

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 10/3-4, 309-333

1967

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**Przegląd ustawodawstwa powszechnego ogłoszonego w ACTA APO-
LICAE SEDIS w 1966 r.**

Rok 1966, to pierwszy rok posoborowy, w którym prawodawstwo powszechne Kościoła nawiązuje często do uchwał Soboru Watykańskiego II, objaśnia je i wprowadza w życie. Przegląd niniejszy ma na celu to przedstawić.

1. Papież Paweł VI: „*Concilium Oecumenicum Vaticanum II sollemni ritu concluditur*“, z dn. 8. XII. 1965, AAS. nr. 1, 1966, s. 5—10.

W uroczystość Niepokalanego Poczęcia N.M.P. został uroczystie zakończony Sobór Watykański II. Papież w swym przemówieniu, wygłoszonym po Ewangelii zaznaczył, że Sobór dokonał wielkiego dzieła odnowy Kościoła w duchu Ewangelii, a po tych soborowych obradach przychodzi wcielanie ich w życie. Nadmieniał, że ten drugi okres jest nie mniej ważny, niż pierwszy. Wszyscy winni tego ducha soborowego wprowadzać w życie, aby Kościół Chrystusowy stał się jak najprędzej odnowionym.

2. Papież Paweł VI: Motu prop. „*Altissimi cantus...*“ z dn. 7. XII. 1965, AAS. nr. 1, 1966, s. 22—37.

Z racji 700 letniej rocznicy urodzin Dantego Papież Paweł VI w swoim Motu proprio chwali jego poetycki talent i zalicza go do najwspanialszych talentów świata. Przypomina, że Ojcowie Soboru Wat. II uczcili wielkość Dantego przez nawiedzenie Florencji, miasta jego urodzin. Ustanawia Papież tym „motu proprio“ katedrę studium nad Dantym w Uniwersytecie Katolickim Serca Bożego w Mediolanie.

3. Papież Paweł VI: Motu prop... „*Finis Concilio...*“ z dn. 31. I. 1966, AAS. nr. 1, 1966, s. 37—40.

Po zakończeniu obrad Soboru Watykańskiego I, zostały powołane do życia specjalne Rady i Komisje do wprowadzenia uchwał soborowych w życie. Papież wspomina, że Jan XXIII ustanowił Radę Liturgiczną do wykonania konstytucji o św. Liturgii oraz Papieską Radę do opracowania zasad społecznej łączności i Specjalną Komisję do rewizji Kodeksu Pr. Kanonicznego. W swym „motu proprio“ Papież Paweł VI ustanawia pięć Komisji Posoborowych 1. Komisję o Biskupach i zarządzie diecezji; 2. Komisję o Zakonnikach; 3. Komisję o Misjach; 4. Komisję o wychowaniu chrześcijańskim; 5. Komisję o Apostolstwie świeckich. Określa zasady działalności tych Komisji i podporządkowuje je Komisji Centralnej, która ma za zadanie koordynować ich prace.

4. Papież Paweł VI: *Listy apostołskie*.

I. „*In Spiritu Sancto...*“ z dn. 8. XII. 1965, AAS. nr. 2, 1966, s. 18—19.

Na zakończenie Soboru Watykańskiego II Papież Paweł VI wydał list apostolski, w którym zamyka Sobór i nakazuje wypełniać wszystkie uchwały soborowe. Nawołuje do miłości i jedności w Duchu św. za przyczyną Maryi Niepokalanej, Matki Kościoła. Udziela wszystkim papieskiego błogosławieństwa, a potem zwraca się do Ojców Soboru w te słowa: „In nomine Domini Nostri Jesu Christi ite in pace“.

II. „*Ambulate in dilectione...*“ z dn. 7. XII. 1965, AAS. nr. 2, 1966, s. 40—41.

W liście tym Papież Paweł VI zwraca się do Kościoła Prawosławnego w Konstantynopolu w duchu miłości i jedności i znosi ekskomunikę, którą niegdyś legaci papiescy rzucili na patriarchę Cerulariusza w 1054 r.

III. „*Flos multiplici...*“ z dn. 29. IV. 1965, AAS. nr. 2, 1966, s. 46—47.

Listem tym Papież ustanawia św. Różę z Limy patronką żołnierzy Peru.

5. Papież Paweł VI: *Motu proprio*:

I. *Motu prop.* „*Verbi Dei nuntiate...*“ z dn. 21. I. 1966, AAS. nr. 2, 1966, s. 113—114.

W tym „*motu proprio*“ Papież mówi o przepowiadaniu słowa Bożego w Bazylice Liberiana. Stanowi, aby corocznie w niedziele wielkopostne odbywały się „*series sacrarum contionum*“, głoszone przez uczonych mężów, których Rzym wielu posiada, by w tych kazaniach omawiano zasady Ewangelii z nawiązywaniem do współczesnych warunków życia.

II. *Motu prop...* „*Romanae Urbis dignitatem...*“ z dn. 2. II. 1966, AAS. nr. 2, 1966, s. 114—118.

Rzym jest stolicą św. Piotra i jego następców. Każdy papież jako biskup Rzymu troszczy się o wiernych bezpośrednio jego pieczy powierzonych. Aby opieka duszpasterska nad wiernymi diecezji rzymskiej była skuteczniejsza, terytorium jej dzieli na pięć części i określa granice diecezji podmiejskich: Tuskułańskiej, Portueńskiej, Rufińskiej i Ostyjskiej Każdej określa prawa i obowiązki tak wiernych, jak duszpasterzy.

III. *Motu prop...* „*Peculiare ius...*“ z dn. 8. II. 1966, AAS. nr. 2, 1966, s. 119—122.

W tym „*motu proprio*“ Papież podaje szczegółowe zasady odnośnie używania ołtarza papieskiego w Bazylikach rzymskich: na Lateranie, u św. Piotra, św. Pawła, M.B. Większej i u św. Wawrzyńca i stanowi, że w uroczyste święta I-ej klasy i przy zbiegu podczas Kongresów i Zebrań większej liczby wiernych mogą używać ołtarza papieskiego: kardynał arcykapłan swej Bazyliki, wszyscy biskupi przewodniczący pielgrzymkom.

6. Papież Paweł VI: *Constitutiones Apostolicae*:

I. *Const...* „*Bhagalpurensis...*“ z dn. 11. I. 1965, AAS. nr. 2, 1966, s. 122—123.

Papież Paweł VI tą konstytucją prefekturę „*Bhagalpurensis*“ wynosi do stopnia diecezji tejsze nazwy i przydziela ją do Metropolii Kalkuckiej w Indiach, a na siedzibę diecezji wyznacza miasto *Bhagalpur*, w którym kościół pod wezwaniem Niepokł. Poczęcia NMP przeznaczona na katedrę.

II. *Const...* „*Ibarrensis...*“ z dn. 17. III. 1965, AAS. nr. 2, 1966, s. 124—125.
W Ekwadorze w Ameryce Południowej z terytoriów odłączonych od diecezji

Ibareńskiej Papież tworzy nową diecezję *Fulkańską*, a na siedzibę biskupią wyznacza miasto *Fulkan*, w którym kościół św. Michała przeznaczony na katedrę Ordynariusza nowej diecezji ma zorganizować instytucje potrzebne do zarządu diecezji według prawa kanonicznego i seminarium przynajmniej na razie mniejsze, o ile większego zorganizować nie może. Uposażenie diecezji w myśl kan. 1500 Kodeksu prawa kanonicznego będzie się opierać na dobrowolnych ofiarach wiernych.

III Const... „*Chuncheonensis*...“ z dn. 20. III. 1965, AAS. nr. 2, 1966, s. 126—127.

W konstytucji „*Chuncheonensis*“ zachodzi podobny wypadek, jak wyżej opisany. Z odłączonych terytoriów diecezji Chuncheńskiej w Korei Papież tworzy nową diecezję *Wonjuńską*, wyznacza miasto *Won-ju* na siedzibę biskupią, a kościół w tym mieście pod wezwaniem MNP. Łaski Bożej podnosi do godności katedry. Diecezję przyłącza do metropolii w Seulu i poleca, aby odnośnie zarządu nowej diecezji zachowano to wszystko, co Kodeks w tym względzie nakazuje oraz poszczególne prawa dane przez Kongregację Krzewienia Wiary.

IV. Const... „*Guluensis*...“ z dn. 20. III. 1965, AAS. nr. 2, 1966, s. 128—129.

Z terytoriów odłączonych od diecezji Guleńskiej w Afryce Wschodniej Papież tworzy nową diecezję *Merotońską*, którą powierza w zarząd Ojcom ze Zgromadzenia Najśrodszego Serca Pana Jezusa i dołącza ją do metropolii *Rugabeńskiej*. Na siedzibę diecezji wyznacza miasto *Meroto* i poleca w nim zbudować nową katedrę. Po za tym zarząd ma się oprzeć na przepisach prawa kanonicznego. Po zorganizowaniu zarządu należy nadesłać sprawozdanie z wykonania tej konstytucji.

7. Papież Paweł VI: *Listy apostołskie*:

I List apostołski z dn. 6. X. 1964, AAS, vol. LVIII, 1966, nr. 2, s. 130—131.

W liście tym Papież eryguje w Wietnamie nową Kongregację Zakonną Cystersów pod wezwaniem św. Rodziny. Podaje ją pod władzę opata Generalnego, wyznacza na główną siedzibę miasto *Phoue-sen* w diecezji Sajgońskiej. Nowa Kongregacja w swym ustroju ma przestrzegać konstytucji Cystersów i prawa kanonicznego oraz miejscowych zwyczajów.

II List apostołski z dn. 27. X. 1965, AAS, vol. LVIII, 1966, nr. 2, 131—132.

Papież tym samym listem tworzy nuncjaturę Apostolską w republice *Chenian* z siedzibą nuncjusza w mieście *Nairobi*. Nuncjusz w Nairobi posiada wszystkie prawa i przywileje właściwe tym urządzeniom.

III. List apostołski z dn. 7. XII. 1965, AAS. vol. LVIII, 1966, nr. 2, s. 132—133.

Papież tym swym listem podnosi Internuncjaturę w *Indonezji* do rangi Nuncjatury Apostolskiej.

IV. List apostołski z dn. 15. XII. 1965, AAS. v. LVIII, 1966, nr 2, s. 133. Na wyspach Molitańskich wskutek wzrostu liczby wiernych Stolica Apost. usta-

nawia Nuncjaturę, aby w ten sposób lepiej służyć wiernym w ich drodze do Boga. Nuncjusz korzysta z pełni uprawnień swego urzędu.

V. *List apostolski* z dn. 27. XII. 1956, AAS, v. LVIII, 1966, nr. 2, s. 134.

Papież Paweł VI tym samym pismem przekształca Internuncjaturę w Nuncjaturę Apostolską w Pakistanie z siedzibą w Karaczi. Nuncjusz posiada pełne uprawnienie swego urzędu.

8. Papież Paweł VI: *Pismo do Sekretarza O.N.Z. U Tanta* z dn. 24. I. 1966, AAS. vol. LVIII, e die 28. II. 1966, nr. 2, s. 135—136.

Do zebranych w Genewie mężów stanu, obradujących w sprawie zachowania pokoju między narodami, Papież wysłał na ręce Sekretarza Generalnego specjalne pismo, w którym zwraca się do urzędujących na tym zebraniu i prosi ich, aby dokładali wszelkich wysiłków potrzebnych do zachowania sprawiedliwości i pokoju.

9. Papież Paweł VI: *Allocutiones* z dn. 6, 8, 10, 13, 18, 25, 29, 31 stycznia 1966 r., AAS, vol. LVIII, die 28. II. 1966, nr 2, s. 137—161.

Owe osiem przemówień wygłosił Papież przy różnych okazjach. Z tych przemówień na specjalną uwagę zasługuje przemówienie z 25. I. 66 r. do audytorów, urzędników i adwokatów Roty Rzymskiej na rozpoczęcie nowego roku sądowego. Papież podkreśla znaczenie Roty Rzymskiej i jej prace w pełnieniu w Kościele „ministerium iustitiae“. Pracownicy Roty mają pracować przy rewizji Kodeksu w duchu Soboru Watykańskiego II. W ostatnim z tej serii przemówieniu do kardynałów i biskupów Komisji Centralnej do Koordynacji prac posoborowych i wyjaśnienia dekretów Soboru, Papież podkreśla doniosłość prac Komisji, które mają iść w dwojakim kierunku: objaśniania postanowień i przygotowywania wszystkiego, aby postanowienia te mogły być wprowadzone w życie. Wyraża nadzieję, że Komisja wypełni godnie swe zadanie, przez które przysłuży się Kościołowi i ułatwi zapoznanie się z Soborem rzeszom wiernych.

S. Congr. Rituum: *Decretum de editionibus librorum liturgicorum* z dn. 27. I. 1966, AAS. vol. LVIII, die 28. II. 1966, nr. 2., s. 169—171.

W sprawie wydawania nowych Ksiąg liturgicznych Kongregacja stanowi: 1-o. Księgi liturgiczne mają mieć wydanie typiczne, zatwierdzone przez Kongregację.

2-o. Księgi takie mają wydawać jedynie wydawcy, posiadający dyplom papieski

3-o. Konferencje Episkopatów poszczególnych krajów mają wybrać takich wydawców, którzy by mogli wydawać Księgi liturgiczne z tekstem popularnym.

4-o. Rozmiar, ozdoba i zasady powszechnego wydania winny odpowiadać wymogom szacunku i czci należnej Księgom liturgicznym.

5-o. Wydania Mszału i brewiarza, które służą używaniu popularnemu, powinny zawierać także tekst łaciński.

6-o. Wyjaśnienie tekstu łacińskiego w języku narodowym w tych tylko częściach ma mieć miejsce, które Konferencje Biskupów uznają za potrzebne.

7-o. Krótkie uwagi dodane przez kapłana lub kompetentnego ministra, winny być wyraźnie oddzielone od tekstu liturgicznego.

8-o. Aby wydawca mógł przystąpić do wydania Ksiąg liturgicznych powinien:

- a. za każdym razem, gdy chodzi o Księgi z jedynym tekstem łacińskim, mieć pozwolenie Kongr. Obrzędów i jednocześnie zawrzeć umowę z Administracją Dóbr St. Apost. co do warunków rozpowszechniania tych Ksiąg; b. gdy chodzi o Księgi liturgiczne, zawierające tekst łaciński z tekstem ludowym, albo sam tekst ludowy, otrzymać pozwolenie od przewodniczącego Episkopatu i zawrzeć umowę co do rozpowszechniania

9-o. Zgodność z wydaniem typicznym tak dla tekstu łacińskiego, jak dla tekstu ludowego potwierdza zgodnie z kan. 1390 ordynariusz miejscowy.

10-o. Normy te odnoszą się do: brewiarza rzymskiego, Mszału rzymskiego, Pontyfikału, Martyrologii rzymskiej, ceremoniału biskupów i ksiąg pomocniczych do śpiewu gregoriańskiego.

11-o. Przewodniczący Episkopatu ma przedstawić Radzie do wykonania Konstytucji o liturgii imiona wydawców, którym ten urząd powierzono, jak również przesłać po 2-egz. każdej Księgi liturgicznej, która w ich obrębie jest rozpowszechniana.

10. Paweł VI Papież: *Constitutio Apostolica*: „*Poenitemini et credite Evangelio*“ z dn. 17. II. 1966, AAS, vol. LVIII, die 31. III. 1966, nr. 3, s. 177—185.

W tej konstytucji Papież wyjaśnia zasady pokuty, która jest konieczna każdemu człowiekowi dążącemu do zbawienia. Pokuta jest umartwieniem ciała i złożeniem ze siebie ofiary jako zadośćuczynienia za winy swoje i winy grzeszących w społeczności kościelnej. Chrystus domaga się od nas pokuty. Pokuta znana była w Starym Testamencie, a w Nowym Testamencie zachęca nas Boski Zakonodawca do pokuty słowy: „*Poenitemini et credite Evangelio*“. Wszyscy wierni obowiązani są z prawa Bożego do czynienia pokuty, a z prawa kościelnego dniami pokutnymi, obowiązującymi w całym K-le są *wszystkie piątki całego roku*, środa popielcowa, albo w zależności od obrządku pierwszy dzień Wielkiego Postu. W tych dniach obowiązuje wstrzemięźliwość, chyba że są to dni świąteczne *ex praecepto*, to wówczas wstrzemięźliwość nie obowiązuje. *Wstrzemięźliwość* zaś i *post* obowiązują w środę popielcową i wielki piątek. Prawo *abstynencji* zakazuje pokarmów mięsnych, nie zaś tłuszczów zwierzęcych, mleka, masła itp. Prawo *postu* przepisuje, aby tylko raz jeden dziennie jeść do syta, a rano i wieczorem poprzestać na małych posiłkach przy zachowaniu, co do jakości i ilości, uznanego miejscowego zwyczaju.

Do zachowania prawa o *wstrzemięźliwości-abstynencji* są obowiązani ci, którzy ukończyli 14 rok życia, a do zachowania prawa o *poście* ci, którzy ukończyli 21 rok życia, a nie rozpoczęli 60 roku życia.

W myśl dekretu Soborowego „*Christus Dominus*“ o urzędzie pasterskim biskupów do Konferencji Episkopatu należy: 1. przenosić dni pokutne ze słusznej przyczyny, mając zawsze na względzie czas wielkopostny; 2. zastępować innymi formami pokuty, zwłaszcza dziełami miłosierdzia i czynami pobożnymi

całkowicie, albo częściowo wstrzemięźliwość i post. O takich zamianach Konf. Episkopatu powinna zawiadomić St. Apostolską.

Każdy biskup w myśl dekretu „Christus Dominus“ ma władzę dyspensowania od zachowania prawa o poście i wstrzemięźliwości. Każdy proboszcz ze słusznej przyczyny może również w zakresie przepisów dyspensować poszczególnych wiernych lub poszczególne rodziny, albo zamieniać wstrzemięźliwość i post na inne pobożne dzieła. Takie prawa posiadają także przełożeni Zakonu, albo Instytutu kleryckiego, co do własnych podwładnych.

W Kościołach Wschodnich do Patriarchy z Synodem albo do najwyższej władzy każdego K-a należy prawo określania dni wstrzemięźliwości i postu. Pożądaną jest rzeczą, aby biskupi i duszpasterze zachęcali wiernych oprócz uczęszczania do Sakramentu Pokuty-jeszcze do innych nadzwyczajnych dzieł pokutnych, zwłaszcza w Wielkim Poście.

11. Papież Paweł VI: *Listy apostolskie*:

I. *List apostolski z dn. 15. V. 1965*, AAS, v. LVIII, 31. III. 1966, 3, s. 198—9
W tym piśmie Papież udziela tytułu bazyliki mniejszej kościołowi parafialnemu Naj. Serca Pana Jezusa w Caramieciela dioc. Iselaneńskiej.

II. *List apostolski z dn. 22. V. 65*, AAS, v. LVIII, die 31. III. 1966, nr. 3, s. 199—200.

Papież Paweł VI nadaje kościołowi parafialnemu św. Kamilla w Rzymie tytuł i przywileje bazyliki mniejszej.

III. *List apostolski z dn. 22. XI. 1965*, AAS, v. LVIII, 1966, nr. 3, s. 200—201

Pismem tym Papież kardynałowi Maximosowi IV Saigh, Patriarsze melchickiemu, przydziela prawo używania części budynków przy kazylice S. Maria.

IV. *List apostolski z dn. 8. XII. 1965*, AAS, v. LVIII, 1966, n. 3, s. 201—203.

Papież Paweł VI w tym liście zatwierdza nowy Kodeks Rycerzy Szpitalnych św. Jana Jerozolimskiego, nazwanych obecnie Zakonem Maltańskim. Podkreśla zasługi rycerzy maltańskich w zakresie opieki nad chorymi.

V. *List apostolski z dn. 11. II. 1965*, AAS, vol. LVIII, 1966, n. 3, s. 203—204

Papież Paweł VI w tym liście podnosi w Zjednoczonej Republice Arabskiej *Interuncjaturę* do rangi *Nuncjatury* ze wszystkimi prawami i przywilejami należnymi temu urzędowi.

VI. *List apostolski z dn. 11. II. 1965*, AAS, v. LVIII, 1966, nr. 3, s. 204.

Ustanowioną przez Piusa XII w dniu 21. II. 1953 r. w Damaszku *Interuncjaturę* Papież Paweł VI w swym liście podnosi do rangi *Nuncjatury* ze wszystkimi prawami i przywilejami, właściwymi temu urzędowi.

VII. *List apostolski z dn. 28. II. 1965*, AAS, v. LVIII, 1966, nr. 3, s. 205.

Mając na względzie dobro K-ła i prośbę rządu fińskiego, Papież Paweł VI ustanawia w Finlandii *Nuncjaturę Apostolską* w Helsinkach, której powierza zakres praw i obowiązków nad K-łem w tym państwie.

12. Papież Paweł VI, *Epistola...* do Kar. S. Wyszyńskiego i wszystkich Bpów

z dn. 17. XII. 1965, AAS, vol. LVIII, die 31. III. 1966, nr. 3, s. 205—210. Polska w 1966 r. obchodzi 1000 lecie chrześcijaństwa. Z tej racji Papież wyśtosował na ręce J. E. Kard. Wyszyńskiego obszerny list, w którym wspomina o dziejach chrześcijaństwa w Polsce na przestrzeni 1000 lecia, podnosi zasługi K-ła w tym czasie i udziela błogosławieństwa hierarchii, duchowieństwu i wiernym.

S. Congr. pro doctrina Fidei, *Instr. de matrimoniis mixtis*, z dn. 18. III. 66, AAS, vol. LVIII, die 31. III. 1966, n. 3, s. 235—239.

Po uchwałach Soboru Watykańskiego II, najbardziej ożywioną dyskusję wywołała sprawa małżeństw mieszanych. *Kongr. pro doctrina Fidei*, dawne św. Oficjum, wydała *Instrukcję o małżeństwach mieszanych*, w której podtrzymuje dawną naukę Kościoła w tym względzie i poleca duszpasterzom, aby pilnie się troszczyli o pouczanie wiernych, by unikali małżeństw mieszanych, a jeśli by nie mogli tego uniknąć, niech troszczą się, aby potomstwo z takich małżeństw pochodzące, było ochrzczone w K-le katolickim i wychowane w wierze katolickiej.

Strona akatolicka ma złożyć przyrzeczenie, że nie będzie stronie katolickiej przeszkadzać w wykonywaniu obowiązków swej religii i że potomstwo będzie wychowywane po katolicku. Formą do zawarcia małżeństwa mieszanego jest forma kan. 1094 przepisana, która jest wymagana do ważności. Unikać należy błogosławienia małżeństwa jednocześnie katolickiego i akatolickiego. Może jednak minister akatolicki po zawarciu małżeństwa odmówić swoje modlitwy, na co powinien udzielić pozwolenia ordynariusz miejscowy przy zachowaniu odpowiednich zabezpieczeń dla odwrócenia niebezpieczeństwa zgorzenia i zdziwienia wśród wiernych.

Znosi się ekskomunikę z kan. 2319, § 1 za zawieranie małżeństwa wobec ministra akatolickiego. To zniesienie ma zastosowanie i co do przeszłych skutków prawnych. Duszpasterze w wykonywaniu tej Instrukcji mają okazywać miłość i szacunek względem braci odłączonych i swym życiem pociągać ich do jedności Kościoła. Instrukcja ta ogłoszona 18. III. 1966 zaczęła obowiązywać od 19 marca tegoż roku.

13. Papież Paweł VI: *Constitutiones Apostolicae*:

I. Konst.: „*Blantyreensis*“ z dn. 20. III. 65, AAS. 1966, n. 4, s. 257—258. W tej Konstytucji Papież z terytoriów oderwanych od archidiecezji Blantyreńskiej w Mozambiku w Afryce tworzy nową diecezję pod nazwą: „*Chiquavana*“ z siedzibą biskupią w mieście *CHIKWAWA*. Poleca biskupowi tej nowej diecezji, by jej administrację urządził według prawa kanonicznego.

II. Konst.: „*Ubonensis*“ z dn. 20. III. 65, AAS. 1966, n. 4, s. 259—260. Wikariat apostolski Uboneński został podzielony. Z oddzielonych od niego terytoriów Papież tworzy nowy wikariat: „*Nacernvajasimaensis*“, określa jego granice oraz prawa i obowiązki. W swym zarządzie ma się trzymać prawa kanonicznego i zarządzeń Kongr. Krzewienia Wiary.

III. Konst.: „*Southvarcensis*“ z dn. 28. III. 65, AAS. 1966, n. 4, s. 260—262. W Anglii Papież Paweł VI od diecezji „*Southwarensis*“ odłącza znaczną

część terytoriów i dla pożytku wiernych tworzy nową diecezję „*Arundelliensis*“, której dokładnie określa granice, prawa i obowiązki. Siedzibą biskupią nowej diecezji będzie miasto *Arundellia*, a kościół św. Filipa Nereusza zostaje wyniesiony do rangi katedry. Jednocześnie Papież tę nową diecezję odłącza od metropolii *Westministerskiej*, a poddaje ją pod jurysdykcję nowoutworzonej metropolii *Suthwarceńskiej*.

IV. Konst.: „*Marianensis*“ z dn. 14. VI. 65, AAS. 1966, nr. 4, s. 263—265. W Brazylii na prośbę zainteresowanych biskupów tworzy Papież z terytoriów odłączonych od archidiecezji Marianańskiej nową diecezję pod nazwą: „*diocesis Itabirensis*“, określa szczegółowo jej granice, wymienia wszystkie wchodzące w jej skład terytoria oraz prawa i obowiązki.

V. Konst.: „*Lauretanae...*“ z dn. 24. VI. 65, AAS. 1966, nr. 4, s. 265—268. Loretto posiada wszystkim znany i czczony domek Bożej Rodziny, który po zawarciu umów laterańskich przez Piusa XI został poddany bezpośrednio pod zarząd papieski pismem z dnia 15 września 1934 roku. Mając na uwadze dobro dusz i chwałę Bożą, Papież ustanawia delegaturę papieską w Sanktuarium Loretańskim, odłącza od diecezji *Recinentenskiej* i tworzy samodzielną Prałaturę, nazwaną *Domkiem Loretańskim*.

VI. Konst.: „*Mendiensis*“ z dn. 6. VII. 65, AAS, 1966, nr. 4, s. 268—269. Na misjach w Nowej Gwinei konstytucja przekształca dotychczasową prefekturę apostolską i zamienia ją w tych samych granicach w Wikariat Apost.

VII. Konst.: „*Dapangoensis*“ z dn. 6. VII. 65, AAS, 1966, nr. 4, s. 270—271. W republice Togo w Afryce Zachodniej Papież zamienia dotychczasową Prefekturę Apostolską „*Dapangoensis*“ na diecezję tej samej nazwy. Konst. na siedzibę biskupią wyznacza miasto *Dapangę*, a do rangi katedry wynosi tamtejszy kościół św. Józefa Robotnika.

VIII. Konstytucja: „*Gauadensis*“ z dn. 6. VII. 65, AAS. 1966, nr. 4, s. 272—3. Wymieniona Konstytucja odłącza od archidiecezji Yaundejskiej terytoria i tworzy z nich *Prefekturę Bafeńską*. Nakazuje granice jej utrzymać według granic administracji cywilnej.

IX. Konst.: „*Kaolackensis*“ z dn. 6. VII. 65, AAS, 1966, nr. 4, s. 273—275. W Senegalu Prefekturę Apostolską „*Kaolackensis*“ Papież Paweł VI przekształca w diecezję i dołącza ją do Metropolii w DAKARZE

14. Papież Paweł VI: *Listy apostolskie*

I. *List apostolski* z dn. 3. VII. 65 AAS, 1966, nr. 4, s. 275—277. Papież świętyni Naj. Serca Chrystusa Króla w Rzymie nadaje tytuł i przywileje Bazyliki Mniejszej. Pragnie w ten sposób podnieść splendor odprawianych tam nabożeństw.

II. *List apostolski* z dn. 18. IX. 1965, AAS, 1966, nr. 4, s. 277—278. Świętynię katedralną diecezji Warmińskiej w Polsce Papież Paweł VI podniósł do godności Bazyliki Mniejszej ze względu na jej przeszłość historyczną. W Bazylice tej był niegdyś wybrany biskupem Sylwiusz Piccolomini, późniejszy papież Pius II (1458—1464) oraz był jej rządcą Kard. Stanisław Hozjusz, legat pa-

pieski na Sobór Trydencki (1545—1564). Nad wykonaniem poleceń czuwać będzie kard. Stefan Wyszyński, arcybiskup warszawsko-gnieźnieński, Prymas Polski.

III. *List apostolski z dn. 18. IX. 1965*, AAS, 1966, nr. 44, s. 278—279. Zadośćczyniac prośbie kardynałów, biskupów i pisarzy hiszpańskich Papież Paweł VI tym listem ustanawia św. Teresę od Jezusa główną patronką pisarzy hiszpańskich.

IV. *List apostolski z dn. 20. IX. 1965*, AAS, 1966, nr. 4, s. 280. W tym liście apostolskim Papież VI, przychyliając się do prośby licznych kapłanów i świeckich ogłasza Matkę Naj. Gwadelupeńską Patronką studiującej młodzieży peruwiańskiej.

V. *List apostolski z dn. 9. X. 1965*, AAS, 1966, nr. 4, s. 281—282. Kościół parafialny św. Michała Archanioła w mieście Altenstadt w diecezji Augustanac Vindelicorum Papież wyniósł do godności Bazyliki Mniejszej ze względu na jej starożytność i architektoniczne piękno.

VI. *List apostolski z dnia 20. XI. 1965*, AAS, 1966, nr. 4, s. 282—283. Sława św. Jana Bosko na całym świecie jest b. żywa. We Włoszech św. Jan Bosko bardzo wielu ma czcicieli i czcicielki. Mając to na względzie Papież Paweł VI kościół św. Jana w RZYMIE podniósł do godności Bazyliki Mniejszej.

VII. *List apostolski z dn. 26. XI. 1965*, AAS, 1966, nr. 4, s. 283—284. Św. Wojciech, męczennik, jest patronem Polski, Czesi pożałowali Polsce tego Patrona i zwrócili się do Papieża Pawła VI, aby świętego Wojciecha ich rodaka, wyniósł na głównego Patrona całej archidiecezji praskiej. Tym swoim listem Papież tej prośbie zadośćczyni i św. Wojciecha ogłasza Patronem archidiecezji praskiej.

VIII. *List apostolski z dn. 20. XII. 1965*, AAS, 1966, nr. 4, s. 284—285. Kościół rzymski św. Andrzeja został ozdobiony tytułem Bazyliki Mniejszej z racji swej przeszłości historycznej. W kościele tym modliło się wielu sławnych papieży a ostatnio św. Wincenty Pallotti, niedawno kanonizowany.
15. Papież Paweł VI: *Listy papieskie*:

I. *List papieski do Kard. Ottaviani'ego z dn. 9. III. 1966*, AAS, 1966, nr. 4, s. 285—290. Papież przesyła kardynałowi Ottavianemu specjalne gratulacje z racji złotego jubileuszu jego kapłaństwa. Chwali jego prace i oddanie się Kościołowi i Stolicy Apostolskiej.

II. *List papieski do Kard. Confalonieri'ego z dn. 10. III. 1966*, AAS, 1966, nr. 4, s. 290—291. Kardynał Confalonieri, długoletni Prefekt Kongregacji Konsystorialnej, obchodził złoty jubileusz kapłaństwa i 25 lecie biskupstwa. Z tej racji Papież przesyła specjalne gratulacje wraz z błogosławieństwem apostolskim.

III. *List papieski do Athenagoras Patr. w Konstantynopolu z dn. 16. III. 1966*, AAS, 1966, nr. 4, s. 292. Papież przesyła Patriarsze Athenagorosowi specjalne życzenia z racji osiemdziesiątce urodzin. Życzy wiele łask Bożych i długiego życia w służbie miłości Boga i bliźniego.

IV. *List papieski do O. Aniceta Fernandezza z dn. 26. III. 1966*, AAS. 1966, nr. 4, s. 292—294. W związku ze zmianą Kongr. św. Oficjum na Kongr. de doctrina fidei catholicae przestał istnieć urząd *Generalnego Komisarza*. Ponieważ ten urząd był tradycyjnie pełniony przez długie wieki przez Dominikanów, a ostatnio przez generała tego zakonu O. Fernandezza, przeto z powodu jego odejścia Papież jemu i całemu Zakonowi Dominikanów dziękuje za pracę, wykonywaną na tym trudnym i odpowiedzialnym stanowisku.

16. Papież Paweł VI: *Motu propr. „Mirificus eventus“* z dn. 3. V. 1966; AAS. 1966, nr. 5, s. 337—341. W tym „*Motu propr.*“ Papież ogłasza nadzwyczajny jubileusz z racji szczęśliwego zakończenia Soboru Watykańskiego II i stanowi, że ten jubileusz rozpoczyna się od 29 maja, a kończy się w oktawę Niep. Poczęcia NMP w grudniu 1966 roku. Na ten czas jubileuszowy spowiednicy, „*legitime approbati*“ otrzymują specjalne facultates do rozgrzeszania od cenzur i kar kościelnych. Ponadto Papież udziela odpustu zupełnego tym wszystkim, którzy wezmą udział przynajmniej w trzech naukach-konferencjach, poświęconych dekretem soborowym i nawiedzą kościół katedralny lub inny, wyznaczony przez ordynariusza, odbędą spowiedź i przyjmą komunię św.

17. Papież Paweł VI: *Constitutiones Apostolicae*:

I. Const...: „*Brovinsvillensis*“ z dn. 10. VII. 1965, AAS. 1966, s. 342—344. Z terytoriów odłączonych od diecezji *Corporis Christi* w Stanach Zjed. Ameryki Północnej Papież tą konstytucją tworzy nową diecezję pod nazwą „*Diocesis Brovinsvillensis*“, której siedzibą będzie miasto *BROVINSVILLE*, a kościół tamtejszy pod wezwaniem Niep. Poczęcia NMP. zostaje przeznaczony na katedrę. Poleca ordynariuszowi nowej diecezji, aby w jej organizowaniu przestrzegł prawa kanonicznego.

II. Const...: „*Antofagastensis*..“ z dn. 21. VII. 65, AAS. 1966, s. 344—346. Mając na uwadze dobro dusz wiernych i zadośćczyniac prośbie bpa Franciszka Borgiasza Valenzuela Rios, Papież z terytoriów odłączonych od diecezji Antofagońskiej tworzy samodzielną Prałaturę „*Calmensis* w Chile“ i poleca utworzyć w niej wszystkie potrzebne placówki. Określa dokładnie granice tej Prałatury.

III. Const...: „*Maracaibonsis*..“ z dn. 23. VII. 65, AAS. 1966, s. 346—348. Tą konstytucją Papież tworzy nową diecezję pn. „*Cabimensis*“ z terytoriów odłączonych od diecezji Marakaibskiej na terenie Wenezueli: Siedzibą będzie miasto *CABIMAS*, a katedrą — kościół M.B. Różańcowej tamże. Poleca założyć seminarium przynajmniej mniejsze i urządzić zarząd według prawa kanonicznego.

18. Papież Paweł VI: *Listy apostołskie*:

I. *List apostołski z dn. 7. III, 1966*, AAS, nr. 5, 1966, s. 348—349. Tym listem apostołskim Papież ustanawia Nuncjaturę Apostolską w Liberii z siedzibą w mieście *MONROVIA* i przyznaje jej uprawnienie.

II. *List apostołski z dn. 14. III. 1966*, AAS, 1966, nr. 5, s. 349—350. W republice Senegalskiej w Afryce *Internuncjaturę Apostolską* Papież podnosi do rangi *Nuncjatury Apostolskiej* ze wszystkimi uprawnieniami.

III. *List apostolski z dn. 25. III. 1966*, AAS, 1966, nr. 5, s. 350—351. Papież tym listem utworzył *Nuncjaturę Apostolską* w królestwie Irańskim z siedzibą w *TEHERANIE*. Nuncjaturze tej przyznaje wszystkie uprawnienia należne takim placówkom dyplomatycznym.

IV. *List apost. z dn. 17. IV. 1966*, AAS, 1966, nr. 5, s. 351—356. Po przeprowadzeniu wymaganych prawem procesów w postępowaniu beatyfikacyjnym w procésie Sługi Bożego Ignacego od św. Agaty, kapłana, profesa z Zakonu Kapucynów, został on tym listem ogłoszony Błogosławionym. Postanowiono, aby o Błogosławionym Ignacym była w oficjum corocznie wzmianka w dniu jego uroczystej beatyfikacji.

19. Papież Paweł VI: *Constitutiones Apostolicae* o utworzeniu 7 nowych diecezji:

I. Const.: „*Emeritensis.*“ z dn. 23. VII. 65, AAS, 1966, nr. 6, s. 417—419. Z terenów odłączonych od diecezji Emeryteńskiej i Kalaboczeńskiej Papież Paweł VI utworzył nową diecezję *Barineńską* w Wenezueli. Siedzibą nowej diecezji będzie miasto *BARINAS*, a katedrą — kościół w tym mieście pod wezwaniem Matki Boskiej Różańcowej. Konstytucja postanowiła, aby w organizacji nowej diecezji przestrzegano dokładnie pr. kanonicznego.

II. Const.: „*Caracensis.*“ z dn. 23. VII. 65, AAS, 1966, nr. 6, s. 419—421. Ze względu na potrzeby duszpasterskie wiernych archidiecezja w Karakas została podzielona. Z oddzielonych terytoriów utworzono nową diecezję *Tokwińską* w Ameryce Południowej. Konstytucja nakazuje w organizowaniu tej nowej diecezji zachować przepisy prawa kanonicznego i ostatnie rozporządzenia St. Apostolskiej oraz dekrety soborowe Soboru Watyk. II.

III. Const.: „*De Fernande Poo.*“ z dn. 9. VII. 1965, AAS, 1966, s. 421—3. Z odłączonych terytoriów wikariatu „*De Fernando Poo*“ konstytucja tworzy nowy wikariat apostolski pod nazwą „*Rivi Munińskiego*“.

IV. Const.: „*Rubagaensis.*“ z dn. 9. VIII. 65, AAS, 1966, nr. 6, s. 423—424. Z odłączonych terytoriów *archidiecezji Rubageńskiej* w Ugandzie Papież w tej konstytucji tworzy nową diecezję *Hoimańską*, której siedzibą będzie miasto *HOIMA*, a katedrą kościół tam przez biskupa zbudowany.

V. Const.: „*Vashingtonensis.*“ z dn. 12. X. 65, AAS, 1966, nr. 6, s. 424—426. W Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej Papież tworzy nową prowincję kościelną *Waszyngtońską*. Wykonanie tej konstytucji powierza nuncjuszowi w Republice Dominikańskiej

VI. Const.: „*Saigonensis.*“ z dn. 14. X. 65, AAS, 1966, nr. 6, s. 426—427. W Wietnamie z archidiecezji Saigońskiej Papież odłącza pewne terytoria i tworzy z nich nową diecezję *Chuanloceńską*. Poleca przy organizowaniu nowej diecezji zachować ściśle prawo kanoniczne i zarządzenia St. Ap.

VII. Const.: „*Guamnensis.*“ z dn. 14. X. 65, AAS, 1966, nr. 6, s. 428—429. Na wyspach Guamskich istniał Wikariat Apostolski, który rozrósł się poważnie i z tego względu Papież Paweł VI tą konstytucją podnosi go do godności diecezji pod nazwą *diecezji Aganeńskiej*.

20. Papież Paweł VI: *Litterae Apostolicae*:

I. *List apostolski z dn. 23. X. 1965*, AAS, 1966, nr. 6 s. 429—430. Listem

tym Papież Matkę Boską z Walencji w Hiszpanii ogłasza Patronką diecezji *Kalceateńskiej*.

II. *List apostolski z dn. 26. X. 1965*, AAS, 1966, nr. 6, s. 431—432. W Brazylii na prośbę arcybiskupa macejeńskiego Papież w tym liście Matkę Boską, nazywaną „Naszą Panią“ według popularnej nazwy, ogłosił Patronką archidiecezji.

III. *List apostolski z dn. 27. X. 1965*, AAS, 1966, nr 6, s. 432—433. W diecezji oliwskiej w Brazylii od 12 wieku specjalną czcią otaczają wierni Matkę Boską, którą popularnie nazywają „Nasza Pani z Oliweira“ Mając to na uwadze, Papież tym listem ogłasza Matkę Boską z Oliweira główną Patronką diecezji, a św. Józefa i św. Sebastiana patronami drugorzędnyimi

IV. *List apostolski z dn. 9. XI. 1965*, AAS, nr. 6, 1966, s. 433—434. Na uczczenie św. Franciszka z Assyżu Papież kościół pod tym tytułem, wzniesiony w mieście *Quito* ozdobił godnością *Bazyliki Mniejszej* ze wszystkimi prawami i przywilejami z tym tytułem związanymi. *S. Congr. pro doct. Fidei z dn. 14. VI. 1966*, AAS, 1966, nr 6, s. 445. Kongr. dla nauki wiary przypomina, że odnośnie do motu proprio Papieża Pawła VI z 7. XII. 1965 „*Integrac servandae*“ o indeksie Książ zakazanych, że indeks ten ma nadal swoją moc moralną i wierni w sumieniu obowiązani są strzec swej wiary i obyczajów i nie narażać się na ich utratę przez czytanie złych książek, a autorzy i wydawcy są proszeni, aby takich książek nie wydawali i nie rozpowszechniali. Kościół ma prawo ostrzegać wiernych o złych i niemoralnych dziełach.

21. Papież Paweł VI: *Motu propr.* „*Mumus apostolicum.*“ z dn. 10. VI. 1966 AAS, 1966, nr. 7, s. 565—466.

W tym „*motu propr.*“ Papież Paweł VI przedłuża *vacationem legis* niektórych dekretów soborowych, które nie weszły w życie z dniem 29. VI. 1966 r., jak początkowo było postanowione. Komisje powołane: o biskupach i zarządzie diecezji; o zakonnikach; o misjach; o wychowaniu chrześcijańskim; o apostołstwie świeckich nie zdażyły opracować szczegółowych norm wykonawczych do niektórych dekretów soborowych, stąd przedłużenie ich *vacationis*

22. Papież Paweł VI: *Motu propr.* „*De Episcoporum muneribus.*“ z dn. 15. VI. 1966, AAS, 1966, nr. 7, s. 467—472.

Papież w tym „*motu propr.*“ daje wytyczne dla biskupów odnośnie udzielonej im władzy dyspensowania. Mają prawo dyspensować od praw generalnych Kościoła swych wiernych w szczególnym wypadku, gdy uważają, że to im jest potrzebne do dobra duchowego, chybyby to było zastrzeżone Najwyższej Zwierzchności. Władzę taką otrzymują nie tylko biskupi rezydencjalni, ale i ci wszyscy, którzy są im w prawie przyrównani. Do udzielenia takiej dyspensy musi zaistnieć odpowiednia przyczyna.

Te zasady udzielania dyspens przez bpów według dekretu „*Christus Dominus*“ otrzymują moc obowiązującą od 15 sierpnia 1966 roku.

23. Papież Paweł VI: *Litterae Apostolicae*:

I. *List apostolski z dnia 20. XI. 1965*, AAS, nr. 7. 1966, s. 472—473.

Na prośbę bpa Edmunda Nowickiego, ordynariusza gdańskiego, Papież

świętynię gdańską pod wezwaniem Wniebowzięcia NMP. ozdobił tytułem i przywilejami *Bazyliki Mniejszej*.

II. *List apostolski z dn. 29. XI. 1965*, AAS, 1966, nr. 7, s. 473—474.

W Argentynie w mieście *Clivo Zamoerensi* znajduje się piękna świątynia katedralna pod wezwaniem „Nasza Pani od Pokoju“, poświęcona czci NMP, słynna cudami. Na prośbę bpa Aleksandra Schell, Ojciec św. Paweł VI świątynię wspomnianą ozdobił tytułem *Bazyliki Mniejszej*.

III. *List apostolski z dn. 20. III. 1966*, AAS, 1966, nr. 7, s. 475—476. W Meksyku znajduje się bazylika *Matki Boskiej Gwadelupeńskiej*, słynnej łaskami i cudami od wieków nie tylko w Meksyku, ale w całej Ameryce środkowej i południowej. Bazylikę tę Paweł VI ozdobił *złotą różą*, obdarzając ją jednocześnie licznymi odpustami.

IV. *List apostolski z dn. 21 V. 1966*, AAS 1966 nr 7, s. 477.

Pismem tym Papież Paweł VI ustanawia w republice Malawickiej *Nuncjaturę Apostolską* ze wszystkimi prawami temu urzędowi właściwymi.

24. Papież Paweł VI: *Allocutio z dn. 15. V. 1966*, AAS, 1966, nr. 7, s. 483—488.

Z racji „Sacrum Millenium Poloniae“ Ojciec św. Paweł VI odprowadził w bazylice watykańskiej Mszę św. i wygłosił do zebranych ze wszystkich stron świata Polaków przemówienie, w którym chwali wiarę Polaków, zachęca do życia w miłości, udziela wszystkim biskupom i wiernym swego błogosławieństwa i prosi Boga, aby wspomagał naród polski w pracy około wspólnego dobra, a nade wszystko aby Maryja Częstochowska otaczała swą matczyną opieką Kościół i całą Polskę.

S. R. Congr., *Decretum z dn. 14. II. 1966*, AAS, nr. 7, 1966, s. 525—526.

Kongr. św. Obrzędów w tym dekreście odnośnie udzielania komunii chorym przebywającym w szpitalach stanowi, co następuje:

1-o W szpitalu, który stanowi jeden zwarty budynek, w którym znajduje się kaplica, kapłan szafarz odmawia w kaplicy wszystkie modlitwy przed i po komunii chorych według rytuału rzymskiego, a następnie poszczególnym chorym, leżącym w oddzielnych pokojach, udziela komunii św. przy użyciu zwykłej formuły.

2-o W tych zaś szpitalach, gdzie liczne części stanowią oddzielne budowle Naj. Sakrament z uszanowaniem niesie się z kaplicy i kładzie się na stole, przygotowanym w odpowiednim miejscu w poszczególnych budynkach i tam odmawia się wszystkie przed i po komunii chorych modlitwy, a następnie rozdziela się komunię św. poszczególnym chorym w pokojach każdego budynku przy zachowaniu zwykłej formuły.

25. Papież Paweł VI: *Constitutiones*:

I. Const.: „*In animo Nostre.*“ z dn. 14. X. 1965, AAS, nr. 8, 1966, s. 545—546.

W Wietnamie z terytoriów oddzielonych od archidiecezji sajgońskiej Ojciec św. Paweł VI eryguje nową diecezję pod nazwą *diecezja Fueneńska*, którą włącza do metropolii sajgońskiej i stanowi, aby ta nowa diecezja powierzona została

duchowieństwu świeckiemu (clero saeculari) i urządzona według przepisów prawa kanonicznego.

II. Const.: „*Cum vita*..“ z dn. 14. X. 1965, AAS, nr. 8, 1966, s. 547—548.

W Afryce Południowej Papież tą konstytucją tworzy nową Prefekturę z terytoriów odłączonych od diecezji Joannesburskiej i powierza tę nową Prefekturę do prowadzenia Oblatom ze Zgromadzenia NMPanny.

III. Const.: „*Rationabile*..“ z dn. 20. X. 1965, AAS, nr. 8, 1966, s. 548—550.

W diecezji Częstochowskiej w Wieluniu przy kościele Narodzenia NMP. Ojciec św. Paweł VI na prośbę bpa Bareły restytuował kapitułę kolegiacką. Mianowanie dignitates zastrzega według prawa St. Apostolskiej.

IV. Const.: „*Christi vices*..“ z dn. 16. XII. 65, AAS, nr. 8, 1966, s. 550—552.

W Brazylii tworzy Papież Paweł VI konstytucją „*Christi vices*“ nową diecezję *Guarapoweńską* z terytoriów, oddzielonych od diecezji *Ponta-Grossa*, *Moraneńskiej* i *Toletańskiej*. Nową diecezję włącza do metropolii *Kurydybskiej*. Poleca ordynariuszowi nowej diecezji, aby jak najprędzej założył seminarium, a zdolniejszych alumnów aby posyłał na dalsze studia do Rzymu. W urzędzeniu diecezji należy trzymać się prawa kanon.

V. Const.: „*In vitae naturalis*..“ z dn. 18. XII. 65, AAS, nr. 8, 1966, s. 552—4

Papież Paweł VI konstytucją tą tworzy nową diecezję pod nazwą diecezja *Bamberitana*, położona w republice Środkowo-afrykańskiej i włącza ją do metropolii *Banguieńskiej*. Siedzibą nowej diecezji będzie miasto *Bambaria* Zarząd diecezji powierza misjonarzom od św. Ducha. Poleca założyć seminarium duchowne, a w urzędzeniu diecezji zachować przepisy prawa kanon.

VI. Const.: „*Qui in fastigio*..“ z dn. 18. XII. 65, AAS, nr. 8, 1966, s. 554—556

W Tajlandii ustanawia Papież Paweł VI stałą hierarchię biskupią, składającą się z dwóch prowincji kościelnych: *Bamkogskiej* i *Tareńskiej* po cztery diecezje każda.

VII. Const.: „*Peramplum territorium*..“ z dn. 18. XII. 65, AAS, nr. 8, 1966, s. 557—558.

Z terytoriów oddzielonych od Prefektury św. Ludwika w Senegalu na terytorium *Maurytanii* konstytucja ta tworzy nową diecezję pod nazwą diecezji *Nonachockiej*, którą przyłącza do metropolii w *DEKARZE* w Afryce Zachodniej

VIII. Const.: „*Ex que*..“ z dn. 3. I. 1966, AAS, nr. 8, 1966, s. 558—559.

Na prośbę patriarchy babilońskiego Papież Paweł VI tą konstytucją tworzy nową diecezję pod nazwą *AHWAŻ Chaldejczyków* z terytoriów odłączonych od archidiecezji *Sechneńskiej* w Chaldei, określa jej granice, siedzibę, a resztę urzędzenia poleca przeprowadzić według prawa kanonicznego wschodniego.

IX. Const.: „*Chaldeici ritus*..“ z dn. 3. I. 1966, AAS, nr. 8, 1966, s. 560—561.

Stolica biskupia Amideńska i Chaldei, której wierni przebywają w państwie tureckim, na prośbę patriarchy babilońskiego Pawła II, zostaje wyniesiona do stopnia arcybiskupstwa. Wykonanie tej konstytucji Papież powierza przedstawicielowi Stolicy Apostolskiej w Turcji.

X. Const.: „*Novas constituere.*“ z dn. 10. I. 1966, AAS, nr. 8, 1966, s. 561—63.

W Urugwaju mocą tej konstytucji Papież tworzy nową *diecezję Maldona-deńską* z terytoriów oddzielonych z diecezji *Fondyneńskiej*. Stolicą nowej diecezji ma być miasto *MALDONADO*. Diecezja ta w swym urządzeniu ma przestrzegać dokładnie prawa kanonicznego. Wykonaniem tej konstytucji zajmie się nuncjusz w Urugwaju sam osobiście, albo przez swego delegata.

XI. Const.: „*Bizantini Melkitarum.*“ z dn. 10. I. 66, AAS, nr. 8, 1966, s. 563.

W Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej miezka wielu wiernych obrządku bizantyjsko-melchickiego, dla których Papież tą konstytucją tworzy *egzarchat apostołski* i przyłącza go jako sufraganię do metropolii bostońskiej. Poleca założyć seminarium duchowne do wychowywania kleru tego obrządku.

XII. Const.: „*Quod Sacrum.*“ z dn. 1. II. 1966, AAS, nr. 8, 1966, s. 565—566.

W Ugandzie konstytucją tą Ojciec św. Paweł VI na prośbę arcybiskupa Vidonadel Mestri tworzy nową diecezję pod nazwą *diecezja Kabaleńska* z siedzibą w mieście *KABELE*. Diecezję tę włącza do metropolii Rubageńskiej w Afryce.

26. Papież Paweł VI: *Listy apostołskie*:

I. *List apostołski* z dn. 11. XII. 65, AAS, nr. 8, 1966, s. 566—567.

W tym liście apostołskim Papież Paweł VI ozdabia tytułem Bazyliki Mniejszej sanktuarium maryjne w *Sacro Monte di Viggiano*, położone w diecezji marsylskiej. Sanktuarium to posiada piękny obraz MB., trzymającej Dziecię Jezus, który od wieków słynie cudami i jest celem licznych pielgrzymek wiernych.

II. *List apostołski* z dn. 11. XII. 1965, AAS, nr. 8, 1966, s. 568—569.

W Bośni na terytorium Jugosławii, kościół katedralny w Diakowis na prośbę biskupa Stefana Bauerleina został ozdobiony tytułem Bazyliki Mniejszej ze wszystkimi prawami i przywilejami temu tytułowi należnymi.

III. *List apostołski* z dn. 11. XII. 1965, AAS, nr. 8, 1966, s. 569—570.

Świątynię katedralną pistoreńską, pochodzącą z XII wieku, obdarzoną licznymi przywilejami papieskimi, w której znajduje się grobowiec przyjaciela Dantego, Papież ozdobił tytułem Bazyliki Mniejszej.

IV. *List apostołski* z dn. 11. XII. 1965, AAS, nr. 8, 1966, s. 570—571.

Mając na uwadze starożytność kościoła katedralnego w *Komposinie*, na prośbę biskupa tej diecezji Antoniego de Castro Mayera, Papież Paweł VI ozdobił tę katedrę tytułem i przywilejem *Bazyliki Mniejszej*.

27. Papież Paweł VI: *Allocutiones variae*:

I. *Allocutio* z dn. 23. VI. 1966, AAS, nr. 8, 1966, s. 571—579.

W dniu 23 czerwca 1966 roku w Rzymie odbyło się zebranie Episkopatu Włoskiego, w którym wziął udział Ojciec św. Paweł VI. Na tym zebraniu powołał nową Konferencję Episkopatu Włoskiego, która ma mieć za zadanie wprowadzanie w życie uchwał soborowych, wskazał na doniosłość powołania kapłańskiego i nadmienił o potrzebie nowego rozgraniczenia diecezji włoskich, których liczba musi ulec zmniejszeniu.

II. *Allocutio* z dn. 24. VI. 1966, AAS, nr. 8, 1966, s. 579—587.

Papież w dniu 24 czerwca 1966 roku wygłosił przemówienia do Kolegium kardynałów z okazji składania życzeń z racji wyboru na Stolicę św. Piotra. Wspomnił o swym poprzedniku Janie XXIII, o ukończonym Soborze Watykańskim II, o położeniu Kościoła w czasach współczesnych oraz o potrzebie szerzenia ducha miłości Chrystusowej w życiu rodzinnym, państwowym i międzynarodowym.

III. *Allocutio* z dn. 25. VI. 1966, AAS, nr. 8, 1966, s. 587—591.

W tym dniu Papież wygłosił przemówienie do delegatów, obradujących nad administracją ONZ. Podkreślił doniosłość ONZ i nawoływał, aby we wszystkich obradach międzynarodowych panowała miłość, pomoc wzajemna i pomoc dla dobra człowieka.

IV. *Allocutio* z dn. 27. VI. 1966, AAS, nr. 8, 1966, s. 591—593.

Organizacja Narodów Zjednoczonych ma Międzynarodową Organizację Rolnictwa i Wyżywienia, do której należy wiele państw. Delegaci tej Organizacji w liczbie 300 osób z 80 krajów odbyli swe zebranie w Rzymie i do tych delegatów Papież Paweł VI wygłosił przemówienie, w którym podkreślił doniosłość obrad i nawoływał, aby na świecie nie było głodnych, opuszczonych, by wszystkim starczyło chleba.

28. Papież Paweł VI: *Epist. Apostolica: „Alma parens..“* z dn. 14. VII. 1966, AAS, nr. 9, 1966, s. 609—614

Z racji 700 lecia urodzin Duns Scotta Papież Paweł VI wystosował do Arcybiskupów i Biskupów Anglii b. obszerny list, w którym podnosi znaczenie nauki scholastycznej i podkreśla rolę, jaką w niej odegrał swą pracą Duns Scott.

29. Papież Paweł VI: *Constitutiones Apostolicae:*

I. *Constitutio: „Quam verae..“* z dn. 22. I. 1966, AAS, nr. 9, 1966, s. 615—617.

Z terytoriów oddzielonych od kościołów katedralnych diecezji: *Fairbanks et Junellensi* Papież tworzy nową diecezję *Ankarageńską* i organizuje nową prowincję kościelną tej nazwy w Ameryce Północnej na Alasce.

II. *Const.. „Si quidem..“* z dn. 15. II. 1966 AAS, nr. 9, 1966, s. 617—619.

Na skutek rozrostu liczby katolików w Korei Południowej Papież z odłączonych terytoriów diecezji *Puzańskiej* tworzy nową diecezję pod nazwą diecezji *Musaneńskiej*. Wykonanie tej Konstytucji powierza Internuncjuszowi Koreańskiemu.

III. *Const.. „Christi Ecclesia..“* z dn. 15. II. 1966, AAS, n. 9, 1966, s. 619

W Afryce w Senegalu prefektura Apostolska św. Ludwika została tą konstytucją podniesiona do stopnia diecezji. Konstytucja określa granice nowej diecezji i poleca, aby w organizowaniu jej były zachowane przepisy prawa kanonicznego. Nad wykonaniem tej konstytucji ma czuwać Internuncjusz Apostolski w Rzeczypospolitej Senegalskiej.

IV. *Const.. „Qui secum..“* z dn. 25. III. 1965, AAS, n. 9, 1966, s. 620—622.

W Meksyku z odłączonych terenów od diecezji *Hermosileńskiej* i *Tiguianeńskiej* Papież tą konstytucją tworzy nową diecezję pod nazwą diecezji

Meksykańskiej, określa jej granice i poleca w organizowaniu zachować w tej mierze obowiązujące przepisy prawa kanonicznego. Nad wykonaniem tej konstytucji czuwać będzie delegat Apostolski arcybiskup Alojzy Rajmondi, który również złoży odpowiednie o tym wykonaniu sprawozdanie.

V. Const. „*In Christi*..“ z dn. 25. IV. 1966, AAS, n. 9, 1966, s. 623—624.

Na terytorium Meksyku z terytoriów odłączonych od diecezji *Chihuahuańskiej* i sąsiednich miast konstytucja tworzy nową prefekturę pod nazwą *Prefektura Materieńskiej*, nad której organizacją ma czuwać delegat Apostolski arcybiskup Alojzy Raimondi.

VI. Const. „*Animorum bonum*..“ z dn. 26. IV. 1966, AAS, n. 9, 1966, s. 625—26.

Konstytucją tą Papież Paweł VI dwie diecezje w Sabaudli: *Mauriańską* i *Tarantuńską* włącza do *Metropolii Chamberieńskiej* i poleca zachować w jej wykonaniu obowiązujące przepisy oraz dać o tym sprawozdanie.

30. Papież Paweł VI: *Litterae Apostolicae*:

I. *List Apostolski* z dn. 23. IV. 1965, AAS, n. 9, 1966, s. 626—627.

W liście tym Papież udziela tytułu i przywilejów Bazyliki Mniejszej kościołowi Naj. M. Panny na Kapitolu w Kolonii ze względu na jego starożytność i architekturę oraz związek ze św. Piotrem Kanizjuszem.

II. *List Apostolski* z dn. 12. III. 1966, AAS, n. 9, 1966, s. 628—629.

Jarosław, miasto położone w diecezji Przemyskiej w Polsce, słynie ze czci obrazu Matki Bożej Bolesnej, który się w tamtejszym znajduje kościele. Kościół i obraz jest pod opieką OO. Dominikanów. Na prośbę generała Dominikanów i Biskupa przemyskiego Papież kościół ten ozdobił tytułem i przywilejem Bazyliki Mniejszej.

III. *List Apostolski* z dn. 21. III. 1966, AAS, n. 9, 1966, s. 629—630.

W Kalabrii niedaleko miasta Laurian, archidiecezji Kosentińskiej, znajduje się sanktuarium Naj. M. P. a Catena, które jest przedmiotem pielgrzymek licznych rzesz wiernych. Na prośbę rektora tego sanktuarium i kardynałów Józefa Pizzardo i Ferdynanda Cento Papież ozdabia tamtejszy kościół tytułem i przywilejami Bazyliki Mniejszej.

IV. *List Apostolski* z dn. 14. VI. 1966, AAS, n. 9, 1966, s. 630—631.

Listem tym Papież Paweł VI ustanawia w Japonii *Nuncjaturę Apostolską* ze wszystkimi prawami i przywilejami, należnymi temu urzędowi.

31. Papież Paweł VI. *List „Sacrosancta Portiunculae*..“ z dn. 14. VII. 1966, AAS, n. 9, 1966, s. 631—635.

Z racji 750 lecia wprowadzenia odpustu „portiunculi“, udzielonego przez papieża Honoriusza III (1216—1227) św. Franciszkowi z Assyżu Papież w swym liście podkreśla ten fakt i przypomina zarazem potrzebę pokuty jako środka odrodzenia duchowego wszystkich wiernych w Kościele, udziela całemu Zakonowi Franciszkańskiemu swego apostolskiego błogosławieństwa.

32. Papież Paweł VI. *Dekret „Christus Dominus*“ o *pasterskim urzędzie Bpów w Kościele*, uchwalony 28. X. 1965, AAS, n. 10, 1966, s. 673—695.

Dekret o urzędzie pasterskim biskupów w Kościele składa się ze wstępu

i trzech rozdziałów. We wstępie mówi o urzędzie biskupów w ogólności, w rozdziałach omawia urząd biskupów w Kościele Powszechnym, w kościołach partykularnych, czyli w swoich diecezjach i we wspólnocie wielu kościołów. 33. Papież Paweł VI. *Dekret „Perfecta caritatis“ o odnowie życia zakonnego*, uchwalony 28. X. 1965, AAS, m. 10, 1966, s. 702—712.

Dekret o odnowie życia zakonnego zawiera 25 artykułów. Omawia całość kształtu życia zakonnego. Podkreśla godność i znaczenie stanu zakonnego, który przez swe śluby: ubóstwa, czystości i posłuszeństwa jest najbliższy ducha Ewangelii, ma swym życiem i modlitwą jaśnieć w Kościele i przodować w jego odnowie przez swe głębokie wewnętrzne urobienie.

34. Papież Paweł VI. *Dekret „Optatam totius..“ o formacji kapłańskiej*, uchwalony 28. X. 1965, AAS, n. 10, 1966, s. 713—727

Dekret soborowy o instytucji kapłańskiej składa się z wstępu, siedmiu rozdziałów i zakończenia. Odnowa Kościoła zależy w pierwszym rzędzie od odnowy kapłanów, którzy w różnych narodach prowadzą dusze do Chrystusa. Powołanie do kapłaństwa formuje się w rodzinach i otoczeniu, a następnie gruntuje się w szkołach i seminariach tak mniejszych, jak większych. Sobór poleca otoczyć specjalną troską seminaria jako instytucje, wychowujące młode kadry Kościoła. Daje wskazówki co do organizacji studiów tak filozoficznych, jak teologicznych, a wszystko pod kątem duszpasterskim. Po ukończeniu seminarium Konferencje Biskupów poszczególnych krajów obmyślą odpowiednie środki dokształcania się młodego duchowieństwa pod względem duchownym, intelektualnym i duszpasterskim.

35. Papież Paweł VI: *Deklaracja „Gravissimum educationis momentum“ o chrześcijańskim wychowaniu*, uchwalona 28. X. 1965, AAS, n. 10, 1966, n. 728—739.

Deklaracja o wychowaniu chrześcijańskim składa się z wstępu z 12 artykułów i z zakończenia. W deklaracji o wychowaniu Sobór daje wytyczne dla wychowania rodzinnego, szkolnego oraz omawia szczegółowo prawa do wychowania rodziców, Kościoła i państwa. Wychowanie musi mieć oparcie w prawie naturalnym i pozytywnym boskim.

36. Papież Paweł VI: *Deklaracja „Nostra aetate..“ o stosunku Kościoła do religii niechrześcijańskich* z dn. 28. X. 1965, AAS, n. 10, 1966, s. 740—744.

Deklaracja ta składa się z 5 artykułów, które normują najważniejsze zasady stosunku Kościoła do religii niechrześcijańskich. Ponieważ świat z uwagi na wielki rozwój techniki i wynalazków staje się jednością, przeto Kościół stara się tę jedność w duchu miłości podtrzymywać i podkreślać to, co ludzi łączy i to, co prowadzi do wspólnego celu.

37. Papież Paweł VI, *Encyklika: „Christi Matri..“* 15. IX. 1966, AAS, n. 11. 1966, s. 745—749.

Encyklikę Różańcową kieruje Papież do Hierarchii Kościoła i Ludu Bożego i nawołuje do modlitwy różańcowej w miesiącu październiku o najważniejsze dobra dzisiejszemu światu potrzebne o jedność, miłość i pokój.

38. Papież Paweł VI, *Ep. Apostolica „Graves et incrementes..“* z dn. 5. IX. 1966 AAS, n. 11, 1966, s. 750—756.

Z racji 50 lecia założenia Papieskiej Unii Misyjnej Kleru Papież ogłosił list apostołski, w którym zwraca się do Prymasów, Arcybiskupów i Biskupów całego świata i podkreśla zasługi tej Unii w dziele ewangelizacji świata. Poleca, aby Unia rozwijała się i prowadziła swe prace w duchu soborowym i w ten sposób przyczyniała się do wzrostu miłości, sprawiedliwości i jedności na świecie.

39. Papież Paweł VI, *Motu proprio*: „*Ecclesiae Sanctae*..“ z dn. 6. VIII. 1966, AAS, n. 11, 1966, s. 757—787.

W tym „motu proprio“ Papież daje normy wykonawcze do czterech dekretów soborowych, a mianowicie do dekretu: 1. O pasterskim urzędzie Biskupów w Kościele; 2. O życiu i zadaniu księży; 3. O odnowie życia zakonnego; 4. O działalności misyjnej Kościoła. Motu proprio składa się z czterech części: wstępu, określającego zasady jego obowiązywania oraz z trzech rozdziałów odnoszących się do: 1-o biskupów łącznie z księżmi; 2-o odnowy życia zakonnego; 3-o działalności misyjnej Kościoła. Zasady mają obowiązywać od 11. X. 1966 per modum experimenti, o czym Konferencje Biskupów poszczególnych krajów winne zawiadomić Stolicę Apostolską.

40. Papież Paweł VI: *Constitutiones Apostolicae*:

I. Const.. „*Regimen suscepto*..“ z dn. 30. IV. 1966, AAS, n. 11, 1966, s. 788—789.

Papież tą konstytucją tworzy w Rzeczypospolitej Wenezelańskiej w Ameryce Południowej nową prowincję kościelną, składającą się z diecezji: *Makaraibeńskiej*, *Kambimeńskiej* i *Korensiskiej* pod nazwą *Metropolia Macaraibensis* i poleca tę konstytucję ogłosić we wszystkich kościołach tamtejszych diecezji, a wykonanie tego zarządzenia poleca arcybiskupowi Alojzemu Dagalio, nuncjuszowi apostołskiemu.

II. Const.. „*Sedi Apostolicae*“ z dn. 30. IV. 1966, AAS, n. 11, 1966, s. 789. Ze względu na rozwój Kościoła Katolickiego Stolica Apostolska tworzy w Wenezueli drugą nową prowincję kościelną pod nazwą *Metropolia Barquisimensis*, a wykonanie tej konstytucji powierza nuncjuszowi apostołskiemu Alojzemu Dagalio.

III. Const. „*Nonnulla*..“ z dnia 4. V. 1966, AAS, n. 11, 1966, s. 791—792.

Wikariat Apostolski, prowadzony przez misjonarzy Serca NMP. i przez kler miejscowy w Gwinei zostaje wyłączony spod jurysdykcji św. Kongr. Rozkrzewienia Wiary i zamieniony na stałą diecezję pod wezwaniem św. *Izabelli* z siedzibą ordynariusza w mieście tejże nazwy. Nad wykonaniem tego zarządzenia ma czuwać delegat apostołski w Afryce Zachodniej, albo kapłan przezeń delegowany.

Papież Paweł VI: *Litterae Apostolicae*

List apost. „*Urbs Barbacena*“ z 25. IX. 1965, AAS, n. 11, 1966, s. 792—3.

Kościół św. Józefa Robotnika w mieście Barbacena w Archidiecezji Mariańskiej w Brazylii zostaje ozdobiony tytułem i przywilejami Bazyliki Mniejszej z racji jego zabytkowej architektury i licznych pielgrzymek wiernych. Od bardzo dawna jest tam specjalną czcią otaczany św. Józef, Patron robotników.

II. *List apost.* „*Molis amplitudine.*“ z 27. XI. 65, AAS, n. 11, 1966, s. 793—794.

Kościół katedralny pod wezwaniem św. Anny w archidiecezji Botukatueńskiej położony z racji swej architektury i specjalnego kultu św. Anny na prośbę biskupów hiszpańskich zostaje ozdobiony tytułem i przywilejami Bazyliki Mniejszej.

III. *List apost.* „*Singulari pietate.*“ z dn. 14. V. 1966, AAS, n. 11, 1966, s. 794—796.

W diecezji Salamanka w Hiszpanii znajduje się obraz NMP „Pena de Francia“ słynny z licznych pielgrzymek wiernych i łask, jakie tam otrzymują. Z tej racji Papież Paweł VI tym listem na prośbę biskupów i władz cywilnych ogłasza Naj. MP. główną Patronką prowincji Salamanka.

IV. *List apost.* „*Sedes religionis.*“ z dn. 4. VI. 1966, AAS, n. 11, 1966, s. 796—797.

W Hiszpanii w diecezji Duitameńskiej znajduje się kościół parafialny, słynny z cudownego obrazu Matki Boskiej, który już w 1929 roku został uroczystie ukoronowany złotą koroną. Kościół ten z tej racji na prośbę biskupów został jako sanktuarium maryjne ozdobiony tytułem i przywilejami Bazyliki Mniejszej.

42. Papież Paweł VI: *List papieski*: „*Postquam gravissima.*“ z dn. 28. VIII. 1966, AAS, n. 11, 1966, s. 797—799.

W Pitsburgu w Ameryce Północnej odbywały się obrady Międzynarodowego Stowarzyszenia nauki chrześcijańskiej. Jako swego legata Papież na te obrady wydelegował kardynała Marelę, któremu w swym liście poleca, aby na tych obradach reprezentował St. Apostolską, gdyż po Soborze Wat. II obrady takie, to realizowanie apostołstwa świeckich.

43. Papież Paweł VI: *Const.* „*Dei Verbum.*“ o *Objawieniu Bożym, promulgowana dn. 18. XI. 1965*, AAS, nr. 12. 1966, s. 817—830.

Konstytucja dogmatyczna o Objawieniu Bożym, promulgowana 18. XI. 1965 składa się ze wstępu i z 6 rozdziałów, które są: 1. O samym Objawieniu; 2. O przekazywaniu Objawienia Bożego; 3. O natchnieniu Pisma św. i jego tłumaczeniu; 4. O Starym Testamencie; 5. O Nowym Testamencie; 6. O Piśmie św. w życiu Kościoła. Konstytucja stanowi wielkie osiągnięcie w dziedzinie znajomości tłumaczenia Pisma świętego.

44. Papież Paweł VI: *Dekret*: „*Apostolicam actuositatem.*“ o *apostołstwie świeckich, promulgowany dn. 18. XI. 1965*, AAS, nr. 12, 1966, s. 837—864.

Dekret o apostołstwie świeckich z dn. 18. XI. 1965 stanowi magnum char-tam apostołstwa laikatu i składa się ze wstępu i z 6 rozdziałów, które są następujące: 1. O powołaniu do apostołstwa świeckich; 2. O celach w tym apostołstwie; 3. O różnych polach tego apostołstwa; 4. O różnych sposobach apostołstwa; 5. O zachowaniu porządku w tym apostołstwie; 6. O formacji apostołstwa.

45. Papież Paweł VI: *Constitutiones Apostolicae*:

I. *Const.* „*Qui benignissimo.*“ z dn. 3. V. 1966, AAS, n. 13, 1966, s. 865—866

W Kongo w Afryce z terytoriów odłączonych od diecezji Luluaburgensi i Kabindaensi Papież tą konstytucją tworzy nową diecezję pod nazwą *Atbui-Mayensis* i poddaje ją jako sufraganię metropolii *Luluaburgeńskiej*. Wykonanie tej konstytucji poleca Papież biskupowi *Janowi Maury*, albo osobie, którą on deleguje do tego.

II. *Const.* „*Christi mandatum.*“ z dn. 4. V. 1966, AAS, n. 13, 1966, s. 876—868.

Wikariat Apostolski *Rivi-Municensis* w Afryce Zachodniej z racji wzrostu liczby wiernych zostaje podniesiony do stopnia diecezji, podlegającej odtąd St. Apostolskiej. Konstytucja nakazuje przeprowadzić organizację nowej diecezji według prawa kanonicznego, ale zamiast kapituły katedralnej, ze względu na okoliczności miejscowe, niech będą wybrani konsultorzy diecezjalni. Nowa diecezja będzie nosić nazwę „*diocesis Bataensis*“

III. *Const.* „*Evangelicam legem.*“ z dn. 7. VI. 1966, AAS, n. 13, 1966, s. 868.

Wikariat Apostolski *Kimberliensis* w Afryce zostaje z racji wzrostu liczby wiernych podniesiony do stopnia diecezji p. n. „*diocesis Broomensis*“, a katedrą będzie kościół w siedzibie biskupiej w mieście *Broome* pod wezwaniem NMP „*Dominac Nostrae Pacis*“. Organizacja nowej diecezji ma być przeprowadzona stopniowo z zachowaniem prawa kanonicznego.

46. Papież Paweł VI: *Litterae Apostolicae*:

I. *List apost.* „*Lutetiae Parisiorum.*“ z dn. 25. VI. 1966, AAS, n. 13, 1966, s. 870—871.

W Paryżu znajduje się Kościół pod zarządem OO. Redemptorystów, w którym przechowuje się cudowny obraz M. B. Nieustającej Pomocy słynący z licznych łask, jakie wierni czciciele przy nim otrzymują. Z tej racji na prośbę generała Redemptorystów Papież ozdobił ten kościół tytułem i przywilejami Bazyliki Mniejszej.

II. *List apost.* „*Nursia amoena.*“ z dn. 25. VI. 1966, AAS, n. 13, 1966, s. 871 — 872.

Nursja jest ojczyzną św. Benedykta, założyciela Benedyktynów. Kościół w Nursji z tej racji na prośbę biskupa zostaje ozdobiony tytułem i przywilejami Bazyliki Mniejszej. Jan XXIII ogłosił św. Benedykta głównym patronem Europy, ponieważ jego synowie swą pracą ogromnie się zasłużyli kulturze europejskiej.

III. *List apost.* „*Tonsoriam artem.*“ z dn. 20. VII. 1966, AAS, n. 13, 1966, s. 873—874.

Św. Marcin de Povres, wyznawca, kanonizowany przez Jana XXIII, z zakonu Dominikanów, został ogłoszony patronem wszystkich włoskich fryzjerów, ponieważ św. Marcin też za swego życia zajmował się fryzjerstwem.

IV. *List apost.* „*Ostimo sane.*“ z dn. 30. VIII. 1966, AAS, n. 13, 1966, s. 874.

Papież Jan XXIII przez długie lata pełnił urząd legata apostolskiego w Turcji i zapisał się wdzięcznie w pamięci tamtejszych mieszkańców. Mając to na względzie, Papież Paweł VI ustanowił Nuncjaturę Apostolską w Rzeczypospolitej Tureckiej ze wszystkimi prawami i przywilejami, należnymi temu urzędowi.

V: *List apost.* „*Haud multum.*“ z dn. 5. IX. 1966, AAS, n. 13, 1966, s. 875.

W Seulu w stolicy Korei Południowej Papież tym listem ustanawia Nuncjaturę Apostolską ze wszystkimi prawami i przywilejami właściwymi temu urzędowi dyplomatycznemu.

VI. *List apost. do kard. Pizzardo* z dn. 21. IX. 1966, AAS, n. 13, 1966, s. 877

W Rzymie w październiku 1966 r. odbywał się Międzynarodowy Kongres teologów, obradujący nad uchwałami Soboru Wat. II. Na ten kongres Papież jako swego delegata wysłał kard. Pizzardo. W swym liście, nawiązując do uchwał soborowych, Papież od obradujących woła słowa św. Augustyna: „*In necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus caritas.*“

47. Papież Paweł VI: *Deklaracja „Dignitatis humanae.” o wolności religijnej* z dn. 7. XII. 1965, AAS, n. 14, s. 929—941.

Deklaracja o wolności religijnej, promulgowana 7. XII. 1965 r. składa się z trzech części: 1. O prawie osoby i wspólnot do wolności społecznej i cywilnej w rzeczach religijnych; 2. O wolności religijnej w ogólności; 3. O wolności religijnej w świetle Objawienia. Godność ludzka wymaga, aby człowiek cieszył się wolnością społeczną i cywilną, jak również religijną, bo Bóg, Stwórca natury i całego świata, pragnie, aby człowiek Mu służył i Go chwalił z dobrej i nieprzymuszonej woli, lecz nie z musu.

48. Papież Paweł VI: *Decr.* „*Ad gentes divinitus.*“ o misyjnej działalności Kościoła z dn. 7. XII. 1965, AAS, nr. 14, 1966, s. 947—990.

Dekret soborowy o misyjnej działalności Kościoła, promulgowany 7. XII. 1965 na zakończenie Soboru Wat. II, składa się z 6 rozdziałów i zakończenia. Rozdziały są następujące: 1. O zasadach doktrynalnych; 2. O samym dziele misyjnym; 3. O Kościołach partykularnych; 4. O misjonarzach; 5. O porządku działalności misyjnej; 6. O współdziałaniu w pracy misyjnej. Dekret ten stanowi szczegółową kartę misji katolickich w świecie współczesnym. Kościół musi prowadzić działalność misyjną, bo tego domaga się Chrystus od apostołów i ich następców, którym zlecił ewangelizowanie wszystkich narodów na całym świecie.

49. Papież Paweł VI: *Decr.* „*Presbyterorum ordinis.*“ o życiu i posłudze kapłanów z dn. 7. XII. 1965, AAS, nr. 14, 1966, s. 991—1024.

Dekret o życiu i posłudze kapłanów, promulgowany na ostatniej sesji soborowej dn. 7. XII. 1965 roku, składa się z wstępu i trzech rozdziałów, które są: 1. O misji kapłanów w Kościele; 2. O posłudze kapłanów; 3. O życiu kapłanów. Aby kapłan wypełnił swoją misję w Kościele musi przejąć się duchem Chrystusa, duchem ofiary, poświęcenia i miłości i w takim duchu nieść posługę Ludowi Bożemu. Ma dbać o doskonałość życia i starać się o zdobywanie cnót. Doskonałość życia wewnętrznego ma być fundamentem jego działalności zewnętrznej.

50. Papież Paweł VI, *Constitutio pastoralis „Gaudium et spes.” o Kościele w świecie współczesnym* z dn. 7. XII. 1965, AAS, nr. 15, 1966, s. 1025—112.

Konstytucja pastoralna o Kościele w świecie współczesnym składa się z wstępu i dwóch części, z których każda podzielona jest na rozdziały. Pierwsza:

O *powołaniu człowieka w Kościele* ma cztery rozdziały: 1. O godności osoby ludzkiej; 2. O wspólnotcie ludzkiej; 3. O aktywności ludzkiej w całym świecie; 4. O zadaniu Kościoła w świecie współczesnym. Druga część *O niektórych palących problemach* dzieli się na pięć rozdziałów: 1. O godności małżeństwa i rodziny; 2. O należyтым sposobie podnoszenia kultury; 3. O życiu gospodarczo-społecznym; 4. O życiu wspólnoty politycznej; 5. O potrzebie umacniania pokoju i rozwijania wspólnoty ludzkiej. Konstytucja ta zwie się pastoralną, ponieważ ma na względzie cele duszpasterskie dla dobra człowieka w świecie współczesnym. W jej tłumaczeniu trzymać się należy ogólnych zasad teologicznego tłumaczenia z uwzględnieniem zmieniających się okoliczności, z którymi sprawy, o które chodzi, się łączą. Jest ona najobszerniejszym dokumentem ze wszystkich dokumentów soborowych i wprowadza wiele nowości do duszpasterstwa.

51. Papież Paweł VI: *Constitutiones Apostolicae*:

I. Const.. „*Id semper fuit.*“ z dn. 7. VI. 1966, AAS, nr. 16, 1966, s. 1121—2.

W Nigerii Wschodniej *Prefekturę apostolską Maidugureńską* Papież tą konstytucją podnosi do stopnia diecezji tej samej nazwy i w tych samych granicach. Postanawia, aby w organizowaniu nowej diecezji przestrzegano ściśle prawa kanonicznego i postanowień specjalnych z uwzględnieniem szczególniejszym uchwał soborowych.

II. Const.. „*Hortatione illa.*“ z dn. 25. VI. 1966, AAS, n. 16, 1966, s. 1123.

Diecezja Galwestońska zostaje podzielona. Z jej oddzielnej części konstytucja tworzy nową diecezję pod nazwą *diecezja Bellomontańska* w USA. Wykonanie tej konstytucji poleca się delegatowi St. Apostolskiej Edigiuszowi Vagnozzi, aby dopilnował, by nowa diecezja została zorganizowana według wymogów prawa kanonicznego. Po jej zorganizowaniu należy sprawozdanie o tym nadać do Kongr. Konsystorialnej.

III. Const.. „*Apostolico muner.*“ z dn. 28. VI. 1966, AAS, n. 16, 1966, s. 1125—1126.

W Kolumbii w Ameryce Południowej Papież tą konstytucją tworzy nową diecezję z terytoriów odłączonych od archidiecezji Kalieńskiej i od diecezji *Palmirańskiej* pod nazwą *diecezja Bugueńska*. Konstytucja wymienia szczegółowo terytoria, które się składają na obszar nowej diecezji i stanowi, aby siedzibą ordynariusza było miasto *Buga*, a katedrą kościoł pod wezwaniem św. Piotra tamże położony. W organizacji nowej diecezji ma być zachowane prawo kanoniczne oraz zarządzenia specjalne. Nad wykonaniem tej konstytucji czuwać będzie arcybiskup *Józef Paupini*, nuncjusz apostolski w Kolumbii.

IV. Const.. „*Sic ut.*“ z dn. 30. VI. 1966, AAS, n. 16, 1966, s. 1127—1128.

W Rzeczypospolitej Peruwiańskiej Papież tworzy tą konstytucją nową prowincję kościelną pod nazwą *prowincja piureńska* i wymienia jej skład. Nad wykonaniem tej konstytucji czuwać będzie *Romulus Carboni*, nuncjusz apostolski w Peru. On też po jej ukonstytuowaniu złoży odpowiedni raport Kongr. Konsystorialnej.

V. Const.. „*Suprema ea.*“ z dn. 30. IV. 1966, AAS, n. 16, 1966, s. 1128—1129.

Drugą prowincję kościelną w Peru tworzy Papież Paweł VI tą konstytucją pod nazwą *provincia Ajakukweńska*, wymienia szczegółowo jej skład terytorialny, a na pierwszego metropolitę tej prowincji wyznacza bpa *Otoniela Alcedo*. Nad wykonaniem tej konstytucji czuwać będzie Romulus Carboni, nuncjusz apostolski w Peru, który też złoży odpowiedni o tym raport Kongr. Konsystorialnej.

VI. Const., „*Quam sit.*“ z dn. 30. VI. 1966, AAS, n. 16, 1966, s. 1130—1131.

Na prośbę Biskupów również w Peru Papież tą konstytucją tworzy trzecią prowincję kościelną p. n. *Huaneajęńską*, której pierwszym metropolitą zostaje biskup *Marian Valdioia*, dotychczasowy jej ordynariusz. Nuncjusz apostolski Carboni będzie czuwał na jej wykonaniem.

52. Papież Paweł VI: *Litterae Apostolicae*:

I. *List apostolski*: „*Populus Haitianus.*“ z dn. 30. IV. 1966, AAS, n. 16, 1966, s. 1131—1132.

W liście tym Papież Paweł VI ogłasza Matkę Boską Nieustającej Pomocy szczególną Patronką prowincji kościelnej haitańskiej, na prośbę tamtejszych biskupów i celem podniesienia i jeszcze większego rozszerzenia kultu maryjnego, który w Haiti ma swych licznych wyznawców.

II. *List apost.* „*Praenobile templum.*“ z dn. 25. VI. 1966, AAS, n. 16, 1966, s. 1133—1134.

Z racji pięknej zabytkowej architektury kościół parafialny pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia N.M.P. w mieście *Elovrio* jako sanktuarium maryjne diecezji *Floviobrigęńskiej w Hiszpanii* na prośbę biskupów został przez Papieża Pawła VI ozdobiony tytułem i przywilejami Bazyliki Mniejszej.

III. *List apost.* „*Quantum utilitatis.*“ z dn. 14. X. 1966, AAS, n. 16, 1966, s. 1134.

Ponieważ stosunki dyplomatyczne między St. Apostolską, a Rzeczpospolitą Iracką weszły w okres przyjaźni, przeto Papież tworzy Nuncjaturę Apostolską w *Bagdadzie* i przyznaje jej wszystkie prawa i przywileje, właściwe temu urządowi.

53. Papież Paweł VI: *Umowa St. Apost. z Bawarią* z dn. 28. X. 1966, AAS, n. 16, 1966, s. 1135—1140.

Bawaria zawarła ze Stolicą Apostolską umowę w sprawie Fakultetu Teologicznego w Uniwersytecie w *Regensburgu i Monachium*. Umowa składa się z dwóch części i z 9 artykułów i w swych zasadach prawnych powołuje się na konkordat z 29. III. 1924 i z 20. VII. 1933, przyznaje wszystkie prawa i przywileje nowemu Fakultetowi, jakimi się cieszą inne fakultety teologiczne w Bawarii. Umowę podpisali: ze strony St. Ap., nuncjusz apostolski, *Corrado Bafîle*, a ze strony Bawarii dr *Ludwik Huber*, minister wyznań religijnych.

54. Papież Paweł VI: *Epistola.* „*Est cur.*“ z dn. 30. X. 1966, AAS, n. 16, 1966, s. 1143

W Meksyku w listopadzie 1966 roku odbyło się międzynarodowe zebranie misyjne. Na to zebranie jako swego legata Papież wydelegował kard. Józefa Garibi, arcybiskupa Gwadalajary z Hiszpanii. Powierając tę misję swemu

delegatowi, Papież przypomina w swym liście o postanowieniach Soboru Wat. II w tej materii, a szczególnie dekret o misyjnej działalności w Kościele i dekret o ekumenizmie. Myśli i zasady tych dekretów winny być natchnieniem do dyskusji na tym zebraniu.

S. Congr. pro detrina Fidei: *Decretum z 15. XI. 1966*, AAS, n. 16, 1966, s. 1186. Po wydaniu oświadczenia z 14. VI. 1966 r. odnośnie indeksu książek zakazanych powstała wątpliwość, co do mocy kan. 1399, którym pewne książki są zakazane i kan. 2318, którym pewne kary spadają na przekraczających prawa o cenzurze i zakazie książek. Po rozpatrzeniu tej wątpliwości na zebraniu 12. X. 1966 r. przez Kardynałów wydano orzeczenie, że kanony 1399 łącznie z kan. 2318 nie obowiązują, ale w dalszym ciągu obowiązuje moc moralna prawa, która zabrania narażać na szkodę wiarę i dobre obyczaje. Ci, którzy przypadkiem byli dotknięci cenzurami, o których mówi kan. 2318 należy ich uważać za uwolnionych od kar z momentem zawieszenia tego kan. 2318. Papież Paweł VI to wyjaśnienie zatwierdził 14. XI. 1966 i polecił w Acta Apostol. ogłosić i od tego momentu otrzymuje ono moc prawa publicznego.

S. Congr. pro Sem. et Univ.: *Decretum z dn. 11. VI. 1966*, AAS, n. 16, 1966, s. 1195—1196.

Na prośbę kard. Jaegera Kongr. dla Seminariów i Uniwersytetów eryguje Wydział św. Teologii w *Metropolitalnym Seminarium w Paderbornie*, któremu udziela prawa nadawania stopni akademickich do doktoratu łącznie. Przypomina, aby Wydział przestrzegał w swej działalności przepisów konstytucji „*Deus scientiarum Dominus*“ z 1931 r. oraz tych uchwał soborowych, które się odnoszą do kwestii akademickiej.

Przeгляdu ustawodawstwa powszechnego, ogłoszonego w Acta Apostolicae Sedis za rok 1966 dokonano według porządku chronologicznego w jakim *dokumenty prawne* t. z. Konstytucje, Dekrety, Motu propria, Encykliki, Listy Apololskie i Listy papieskie, Przemówienia Papieża Pawła VI oraz *dokumenty* poszczególnych Kongregacji były ogłaszane. W ten sposób przegląd staje się łatwiejszy w praktycznym używaniu. Jak na wstępie zaznaczono ustawodawstwo Kościoła Katolickiego w pierwszym roku po Soborze Watykańskim II ustawicznie nawiązuje do jego uchwał. Stąd w przeglądzie o tym jest najczęściej mowa. Myślę, że to nie będzie bez pożytku dla tych wszystkich, którzy się soborowym prawodawstwem zajmują, a raczej ułatwieniem w tym względzie.

Ks. Jan Żubka